

ІНСУЛЬТ: КЛАСИФІКАЦІЯ, ПАТОФІЗІОЛОГІЯ ТА ПОРУШЕННЯ В ЦЕНТРАЛЬНІЙ НЕРВОВІЙ СИСТЕМІ СФОРМОВАНА СТАТИСТИКА ВИНІКШИХ ІНСУЛЬТІВ В УКРАЇНІ ТА ОКРЕМИХ РЕГІОНАХ

**Пикалюк Василь Степанович, Марищук Олесь Ростиславович, Радчук Софія
Андріївна**

*Волинський національний університет імені Лесі Українки, медичний факультет
м.Луцьк, Україна
radchuksofia25@gmail.com*

Актуальність теми:

Інсульт залишається однією з найгостріших медико-соціальних проблем сучасності, адже входить до трійки основних причин смертності та інвалідності в усьому світі. Щорічно мільйони людей стикаються з наслідками гострих порушень мозкового кровообігу, які часто призводять до стійких неврологічних дефіцитів, погіршення якості життя та втрати працездатності. Особливої уваги потребує вивчення різних видів інсультів — ішемічного та геморагічного, оскільки кожен із них має свої особливості патогенезу, клінічної картини та підходів до лікування. Глибоке розуміння цих процесів є необхідним для своєчасної діагностики та надання ефективної медичної допомоги.

З огляду на те, що інсульт є захворюванням центральної нервової системи, неврологічна наука в союзі з кардіоваскуляриологією забезпечує основу для аналізу механізмів порушень, що виникають при інсульті, та формування сучасних методів лікування й реабілітації. Для своєчасної діагностики, ефективного лікування, комплексної реабілітації та профілактики повторних випадків інсульт вимагає мультидисциплінарного підходу. Саме тому вивчення патогенезу, клінічних проявів та методів допомоги при інсульті є одним із пріоритетних напрямів сучасної неврології та терапії.

Мета:

Всебічне вивчення інсульту, як гострої патології центральної нервової системи, визначення його основних видів, аналіз характерних порушень, що виникають у ЦНС, а також встановлення зв'язку між клінічними проявами інсульту та напрямками сучасної неврології в медицині. Аналіз статистичних показників щодо виникнення інсульту за регіональним принципом.

Завдання дослідження:

1. Охарактеризувати етіологічні фактори, патогенез і симптоматику основних типів інсульту.
2. Проаналізувати диференційно-діагностичні підходи до ішемічного та геморагічного інсульту.
3. Визначити наслідки інсультів залежно від ураження різних ділянок ЦНС.
4. Описати сучасні методи лікування та профілактики інсультів, зокрема у воєнний період.
5. Сформувати статистичний аналіз випадків інсульту за регіонами України, його структуру на прикладі Волинської області та м. Луцька.

Методи дослідження:

- Аналіз вітчизняної та іноземної наукової літератури.
- Вивчення офіційної статистики МОЗ України та аналітичних звітів.
- Аналіз клінічних підходів до діагностики та лікування (нейровізуалізація, лабораторні дослідження, шкала NIHSS).
- Узагальнення результатів спостережень за період 2017–2024 рр.

Основні результати:

- Ішемічний інсульт є превалюючим (85% випадків), зазвичай виникає внаслідок атеротромбозу, емболії або гемодинамічних порушень. Його патофізіологія пов'язана з ішемією мозкової тканини, що веде до інфаркту мозку та неврологічного дефіциту.
- Геморагічний інсульт характеризується крововиливом у мозкову тканину або простір під оболонками. Має тяжчий перебіг і гірший прогноз. Часто супроводжується комою, набряком

мозку, підвищенням внутрішньочерепного тиску.

- Ураження ЦНС при інсульті варіює залежно від локалізації: півкулі або ж стовбур головного мозку, мозочок. Виявляються парези, порушення мовлення, координації, зору, психоемоційної сфери.

У 2024 році лише на Волині зафіксовано 3 739 виїздів бригад екстреної допомоги до пацієнтів з інсультом.

Статистика

Інсульт залишається однією з найгостріших медичних проблем в Україні, демонструючи тривожну динаміку зростання. За статистичними даними:

- Щороку в Україні реєструється 120–150 тисяч нових випадків інсульту.
- 85% з них — ішемічні, 15% — геморагічні.
- Унаслідок повномасштабної війни, кількість інсультів в Україні зросла на 16%.
- Смертність протягом перших 30 днів після інсульту сягає 40%.
- 60% пацієнтів залишаються з інвалідністю, і лише 20% повертаються до працездатного життя.
- Україна входить до 30% країн з найвищою смертністю від ішемічного інсульту у світі (45 місце зі 183).

На прикладі м. Луцька:

- У 2017 році було зафіксовано 481 випадок інсульту (400,9 на 100 тис. населення), із них 702 ішемічних та 137 геморагічних інсультів.
- У 2024 році зафіксовано 3 739 викликів швидкої до пацієнтів з інсультом — це на 308 випадків більше, ніж у попередньому році.
- Рівень госпіталізації пацієнтів із підозрою на інсульт — 98,2%.

Ці показники свідчать про необхідність посилення профілактики, розвитку екстреної допомоги, системи реабілітації та державного моніторингу у сфері інсультів, особливо в умовах воєнного часу.

Висновок

Інсульт — це одна з найважчих і найпоширеніших патологій центральної нервової системи, яка супроводжується високим рівнем смертності та інвалідності. Найбільш поширеним є ішемічний тип інсульту, який виникає внаслідок порушення мозкового кровообігу через тромбоз або емболію. Геморагічний інсульт, хоча й рідший, має значно тяжчий перебіг через крововилив у мозкову тканину, що призводить до масивного ураження мозку. Патолофізіологія інсульту полягає в ушкодженні ділянок головного мозку, що веде до порушень рухових функцій, мовлення, чутливості, когнітивних здібностей і життєвоважливих процесів. Локалізація ураження визначає тип клінічної картини й наслідків, які можуть бути частково або повністю зворотніми завдяки явищу нейропластичності.

Сучасна медицина володіє ефективними методами ранньої діагностики (КТ, МРТ, ангіографія), визначення ступеня тяжкості (шкала NIHSS), а також лікування (тромболізис, тромбектомія, нейропротекція) та комплексної реабілітації. Водночас важливу роль відіграє первинна профілактика, спрямована на модифікацію факторів ризику — гіпертонії, куріння, гіподинамії, ожиріння, стресу. В умовах повномасштабної війни в Україні проблема інсульту набула ще більшої гостроти: захворюваність зросла, а доступність медичної допомоги стала обмеженою. Це вимагає посилення міждисциплінарного підходу до лікування та впровадження сучасних протоколів допомоги.

Список літератури

- <https://mp1.ck.ua/інсульт-профілактика-та-симптоми/>
- <https://angiology.com.ua/ua/archive/2011/2-1/article-395/diferenciyna-diagnostika-pidtipiv-ishemichnogo-insultu>
- <https://insult.net.ua/наслідки-та-ускладнення-інсульту/>
- <http://uoz.gov.ua/2022/11/02/сучасні-методи-профілактики-та-лікув-2/>
- https://health-ua.com/article/18138-ukrainska-nevrologiya-sogodn?utm_source=chatgpt.com
- https://new.meduniv.lviv.ua/uploads/repository/kaf/kaf_neurology/05%20Видавнича_діяльність/02.Навчальний_посібник_Ішемічний_інсульт.pdf
- <https://repository.tdmu.edu.ua/handle/123456789/18080>